

Klica TRIGLAVA

LETO IV.

16. julija 1951.

ŠTEV. 73.

PROTI TITU

Mineva leto dni, kar so propadla prizadevanja ameriških prijateljev, da bi svobodni Slovenci, Hrvati in Srbi sklenili v begunstvu sporazum, ki bi proti enotnemu jugoslovanskemu komunističnemu režimu predstavljal enotno osvobodilno fronto demokratičnih Slovencev, Hrvatov in Srbov v svobodnem svetu. V tem letu so se zapadni faktorji dokaj približali Titu (kot so se enako posililo prilik - približali v drugi skrajnosti Franku). Vsi znaki kažejo, da je prelom med Beogradom in Moskvo stvaren in da ni v ozadju perfidne igre komunističnih režiserjev. Zapad vedno bolj računa na ta prelom, obenem pa jugoslovanskim narodom v svetovnem in idejnem konfliktu med obema svetovoma - kot se to banalno sliši - ta prelom daje upanje, da ne bo po končani zmagi Svobode nad Sužnostjo uživali usode premagancev, ki je gotovo grenka in boleča, pa če je zmagovalec še tako velikodušen. Grenka in boleča predvsem za Slovence, ki žive na mednarodno tako eksponiranem in privlačnem ozemlju.

V nekoč svobodnem svetu bodo težko obstojali mali Stalini ali mali Hitlerji. Toleriranje takih malih nasilnikov je v danih prilikah, v sedanji mrzli vojni, razumljivo, kot je razumljivo, da demokracije hočejo v totalnem sporu izrabiti vse še tako neprijateljujane zaveznike, če morejo kaj koristiti. Gre le za mero, do kam demokracije smejo in na kaj pri vsem ne smejo pozabiti.

Tu je tista točka, pri kateri mora emigracija upoštevajoč svojo krvno, duhovno in kulturno povezanost z narodi v Jugoslaviji odigrati svojo prevažno vlogo. Ta emigracija pozna komunizem iz prvega vira, iz lastne izkušnje, pa naj bo potem komunizem Stalinove ali Titove izpovedi. Politično nerealno bi zdaj bilo pihati zapadnjakom na dušo, da je treba nastopiti proti Titu za vsako ceno - na celi fronti. Podvig je preveč tvegan in bi v najboljšem primeru mogel povzročiti zmedo, v najslabšem pa svetovni požar, ki bi utegnil uničiti tudi Zapad, če bi izbruhnil prezgodaj. Na ta način svojega emigrantskega poslanstva ne moremo uspešno izvršiti, ker nas nihče ne bo poslušal. Popolnoma moramo zatajiti vse svoje osebne, emigrantske, tihe želje in se moramo prilagoditi globalni strategiji Zapada. Tu je Titova Jugoslavija le del operacije, trenutno celo za Zapad ugoden del.

Naša prizadevanja morajo iti v drugo smer. Predvsem moramo sami prvi poskrbeti, da bomo kot svobodni Slovenci, Hrvati in Srbi pri svojih naporih predstavljali enoten blok - kot je pred Zapadom enoten blok Titovih komunistov, pa naj bodo ti Slovenci, Hrvati ali Srbi. Pred letom dni smo videli kaj bi pomenil tak enoten blok Ameriki! Ta je zdaj zaposlena z vse drugačnimi in daleko bolj važnimi problemi kot pa jih ima zdaj na dnevnem redu 100.000 glava jugoslovanska emigracija. Če se ta noče sama v sebi urediti, jo bo Amerika pač prepustila svoji usodi in ne bo pri svojih kombinacijah s Titom mogla računati tudi na alut združenih svobodnih Jugoslovancev, ki bi ga sicer imela vsaj v rezervi.

Trenutno se zdi povsem nevažno, kaj naši ljudje v domovini pravijo glede bodoče politične tvorbe na današnjem jugoslovanskem ozemlju. Poročila o tem so si nasprotujoča (primerjaj anketo Klica Triglava v št. 67; enako poročila dopisnikov iz Trsta in Pariza v današnji in 64. številki); stvarno danes ne morejo imeti nobenega praktičnega pomena. Nasicer morajo zanimati, ne moremo pa že zdaj popolnoma nič dokončnega odločati. Gotovo pa je, da bo morala biti jutrišnja ureditev svobodne Evrope izraz svobodne volje evropskega naroda.

skih narodov. Tu je vredno navesti modro stališče pariške Deklaracije, pa naj jo potem stari jugoslovanski politični krogi in prvaki še tako omalovažujejo, da imajo "srbski, hrvatski in slovenski narod suvereno pravico, da se po osvobojenju vsak s svojo večino izrečejo ali hočejo skupno državo, s kakšnimi pogoji in v kakšni politični in socialni obliki".

Ugled jugoslovanske emigracije je vse od leta 1941 fatalno padal. Danes so na mnogo boljšem položaju zastopniki tistih narodov, ki so stali v zadnji vojni v taboru Hitlerja in Mussolinija. Medtem ko so baš ti zastopniki po letu 1945 skrbeli, da bi ugodno plasirali svoje želje in nasvete pri zapadnih političnih faktorjih, smo se jugoslovanski begunci med seboj napadali in obtoževali. Prav podoben slučaj je bil in je v sami slovenski, sami hrvatski in sami srbski emigraciji.

Treba si je najprej pridobiti nekdanji ugled! Treba je pokazati tisto osnovno mero zdravega razuma in demokratičnega duha, ki je nujen za vsako sožitje. Kaj pomaga sanjati o Združeni Evropi ali pa Srednje-vzhodni federaciji, če pa se stalni sosedje Slovenci, Hrvati in Srbi med seboj v emigraciji proti skupnemu Titovemu (ne Moskvinemu) nasprotniku ne snamo združiti na skupni osnovi!? Končno mi lahko danes sklepamo sporazume take ali drugačne vrste med seboj - če jih naši narodi po osvobojenju ne bodo hoteli, je vse delo zaman. Nikdar pa nas nihče ne bo obsojal, če se bomo sporazumeli v tem, da je proti Titu potrebna skupna delovna fronta in da si mora ta enotna fronta biti na jasnem, kaj in kakšna je njena naloga pred Zpadom. Tu seveda ni mesta za diametralno nasprotna ali pa politično nerealna stališča. Kot je enotnost gledanja na odnose Zapada do Tita najna, tako je nujno tudi realno spoznanje, kaj je v danih prilikah mogoče, koristno in potrebno. Za naše narode in za Zapad.

Moremo in celo moramo sodelovati tudi v ostalih mednarodnih združenjih, toda Titova postavka pomeni za vse nas - Slovence, Hrvate in Srbe - vedno kritičnejši problem, na katerega ne smemo gledati ločeno, vsak zase. To ne slabi le naš miselni in stvarni odpor, ampak povzroča, da Zapad dvomi v našo voljo po mednarodnem sožitju, da pogreša enotne in stvarne alternative Titizmu in da v slučaju Titovega zloma ne vidi v nas faktorjev, ki bi mogli onemogočiti kaos, pokolje in (to je važno le za nas, ne toliko za Zapad:) intervencije sosedov.

Razvoj Titovih odnošajev z Zapadom zavzema večje obsege. To se bo s časom stopnjevalo. Nasa odgovornost bo strahotna, če se bomo tako igrali z usodo in vso svojo politično modrost izražali v prazni besedi brez dejanj: "Proti Titu za vsako ceno!"

KAMORKOLI - LE STRAN OD TITA

Trst, 17. junija 1951. - (Poročilo našega dopisnika) Nedavno je pribežal iz Slovenije odločno protikomunistično usmerjen intelektuallec, starejši človek, ki se nikdar ni vmešaval v aktivno politiko. Trdi, da je danes razpoloženje ljudi v domovini takšno, da si žele za vsako ceno izpod Tita, - pa če prav pod Laho ali pod Avstrijce, - nikdar več pa s Hrvati in Srbi skupaj.

Vsled mednarodnega razvoja in zapadnega podpiranja Titovega režima so ljudje doma tako zagrenjeni, da si kaj novega niti ne predstavljajo ne. Ni nobenih navdušenih želja po kakšni samostojni Sloveniji ali pa dr. Žebotovi tržaški kombinaciji (kantonalna unija s Trstom, op. ur.), ker so ljudje postavljeni pred prehuda dejstva. Želijo si le iz sedanjega pekla in negotovosti, kamorkoli že, kjer bi jih hoteli sprejeti.

RANKOVIČEVA PRIZNANJA

Že v zadnji številki Klica Triglava smo omenili, da je Rankovičeva kritika njegove vsemogočne policije povzročila presenečenje. Navajamo nekaj podatkov iz referata tega jugoslovanskega ministra za notranje zadeve, ki je obenem tudi šef Uprave državne varnosti (UDBE):

-Jugoslovanska sodišča, UDBA in javni

tožilci so večkrat sodili kriminalne prekrške kot politične prestopke;

-Nekatera sodišča so sodila neposlušnost oblasten kot protirevolucionarni zločin. Tako je bila žalitev nekega predsednika narodnega odbora in njegove žene kaznovana s - 3 leti zopora.

-Prcenjuje se obtoženčevo priznanje, podcenjuje pa se obramba.

-Nekdo je bil kaznovan radi kolaboracije s sovražnikom, dasi je bil med okupacijo aretiran in odveden v koncentracijsko taborišče. (1945 so v Ljubljani streljali bivše zapornike iz Dachaua kot kolaboracioniste! - op. ur.)

-Od celokupnega števila aretiranih v Jugoslaviji v letu 1949 - je bilo 47% nedolžnih. V Sloveniji je bilo n. pr. v istem letu 39% neupravičeno aretiranih, v Bosni pa celo 51%.

Od 1001 okrajnega sodnika je samo 754 pravno kvalificiranih. Nekateri nekvalificirani sodniki nimajo niti nižje gimnazije.

-Nekateri partijski smatrajo, da so oni pred zakonom neodgovorni in torej nekazniivi.

-Ponekod je bila pritožba proti prisilnemu vstopu v (prostovoljne!) zadruga - kaznovana. Enako pritožba proti siljenju na (prostovoljno!) delo. --- To je bil Rankovičev referat na Plenumu CKKPJ 4. junija

POMOČ TITU

Jugoslavija bo dobila okrog 50 milijonov funtov pomoči, od česar bodo Združene države prispevale okrog £ 35 milijonov, Anglija 10 milijonov in Francija 5.

Ko je angleški zunanji minister g.Morrison v zbornici naznanil odločitev vlade, ni podajal podrobnosti o tej pomoči za nakup surovin in drugih važnih nabav. Izjavil je, da vlade Združenih držav, Francije in Anglije polagajo veliko važnost na okrepitev jugoslovanskega odpora kominforminemu pritisku in da nimajo namena pridejati pomoči kakršnekoli politične obveze. V imenu opozicije je podprl vladu g.Eden, ko je rekel, da podpirajo vlado, katere podpirajo mir, neglede na njih politično barvo.

Potrudili pa se bodo, da bo Jugoslavija pomoč dobro uporabila. G.Eden je vprašal, ali ne bi bilo prav povedati, da pričakujejo od Jugoslavije, da približa postopanje z onimi, ki politično ne soglašajo, ravni zapadnih demokracij. G.Morrison je izrazil svoje polno soglasje in dodal, da se že kaže nekaj vzpodbudnih znakov.

Strogo konservativni londonski "Daily Telegraph" pripominja, da je za Zapadne sile "pomoč Jugoslaviji za nakup orožja in hrane vsekakor zdrava politika, spričo njenega važnega strateškega položaja in moralnega zgleada, ki ga uspešna odcepitev od sovjetskega bloka mora še naprej kazati še zaslužnjem deželam. Taka pomoč nikakor ne pomeni priznanja režimu, kateri je še osnovno komunističen, čeprav so ga okoliščine prisilile, da je liberaliziral nekaj svojih postopkov".

"Pomoč je dana le z razumevanjem, da Jugoslavija... noče več spodkopavati Zapadnih dežel," piše liberalni "Manchester Guardian", "ni pa popolnoma nesebična. Primer njenega prospeha izven Kominforme utegne opogumiti vse druge, ki mislijo na prebeg, in v slučaju vojne v Evropi bi bila močna Jugoslavija dragocena podpora Zapadu. Tito... je v zadnjem času odstranil nekaj grših delov kominformske obleke, toda umazane krpice ostanejo... Kdaj bo maršal Tito izpustil vse ljudi, katerih edina krivda je bila, da so bili prijateljski z Zapadom? Končno niso bili nič bolj prijateljski, kot pa je postal zdaj on sam!"

==

Londonski obisk generala Koče Popovića, Titovega šefa štaba, o katerem smo poročali v prejšnji številki, je verjetno v zvezi z nakupi orožja. To bo Jugoslavija nakupila na navaden način, je rekel g.Morrison.

EMIGRANTSKI KULTURNI CENTER

(poročilo našega posebnega dopisnika)

Že boljševiska revolucija ob koncu prve svetovne vojne je pognala iz domovine pre mnogo najodličnejših beloruskih, ukrajinskih in ruskih znanstvenikov, ki so se razkropili po vsem svetu (kakor znano, so mnogi od teh, n.pr. Bilimović, Spektorski i.dr., delovali potem tudi na ljubljanski univerzi. Osnovali so si nekaj kulturnih ognjišč, na katerih so skušali nadaljevati svoje znanstveno delo, a Ukrajinci so prenesli v emigracijo celo svojo univerzo (v Prago, od 1.1945 dalje pa v Monakovo) in znanstveno akademijo.

Po drugi svetovni vojni se je ta rusko-beloruska-ukrajinska kulturna emigracija pomnožila še z dolgo vrsto najreprezentativnejših znanstvenih delavcev vseh ostalih narodov vzhodne in srednje Evrope. Ravno iz krogov ukrajinskih znanstvenikov v Parizu, ki je slej ko prej najvažnejši kulturni center vseh narodov in tudi emigracij, se je pa porodila že jeseni 1.1948 misel organizacije vse znanstvene emigracije. Za to misel so se ogreli takoj najuglednejši kulturni predstavitelji nekaterih drugih narodov in tako se je iste jeseni osnoval v Parizu ožji pripravljalni odbor z romunskim akademikom prof. Antoniadem na čelu, ki je začel proučevati to misel. Ta je prisel do zaključka, naj se osnuje za emigrantske znanstvenike posebna znanstvena akademija po vzorcu običajnih znanstvenih akademij. V to svrhu je osnoval še širši pripravljalni odbor in stopil tudi v stike z raznimi znanstvenimi in kulturnimi ustanovami ter akademijami. Konec 1.1949 so dozorele vse priprave toliko, da so bila sestavljena pravila in navezani stiki na vse strani, 1.1950 je bila pa predložena ustanovitev v odobritev tudi pristojnim francoskim oblastem.

Ta odobritev je bila izdana letosnjo pomlad. S tem je bila "Svobodna mednarodna akademija znanosti in umetnosti" (L'Academie internationale libre des sciences et des lettres), kakor se uradno nazivlje, ustanovljena in ožji odbor se je do prve generalne skupščine, ki se vrši jeseni, spremenil v smislu pravil v predsedstvo akademije (Comité-Directeur), širši odbor pa v akademski svet (Conseil d'Academie). Med tem je posebna komisija že starih akademikov proučila tudi vse dosjeje kandidatov za članstvo akademije in po njenih predlogih je potem akademski svet na svojih sejah dne 19.V., 2.VI., in 30.VI. 1951 imenoval že tudi vse nove akademike, razen baltijskih, za katere še niso zbrani vsi podatki. Njih lista pa seveda še nikakor ni zaključena in se bodo imenovanja nadaljevala po redni poti, kakor jih predvidevajo pravila in kakor je običajna tudi pri vseh drugih znanstvenih akademijah. Velik del doslej imenovanih akademikov je bil že doma član svojih nacionalnih akademij, ostali so pa po ogromni večini vseučiliški profesorji, raztreseni danes po vsem svetu.

(Dalje na 4.strani)

Od Slovencev so bili imenovani za redne člane akademije:

ERJAVEC Fran, politični in literarni zgodovinar ter agrarno politični publicist, sedaj v Parizu;

LOŽAR Rajko, arheolog in umetnostni zgodovinar, sedaj v Spittalau;

REBEK Marij, profesor organske kemije, sedaj v Gradcu;

TURK Josip, profesor cerkvene zgodovine v Kaliforniji (ki je pa med tem žal že umrl);

ŽAJDELA Franc, šef laboratorija za radiobiologijo in kancerologijo na Pasteurjevem zavodu v Parizu.

Za dopisna člana sta bila pa imenovana:

MIHELČIĆ Franc, specialist za tardigrade in mikrofavno, sedaj v Lienzu; in

ŽAGAR Ludvik, fizikalni kemik, sedaj na graški tehniki.

Od Srbov so bili imenovani V.Bajkić, Slobodan Jovanović, M.Košić, M.Marković, S.Nedeljković, Z.Perić, G.Popović in D.Subotić, vsi bivši profesorji beograjske univerze in vsi za redne člane, a za dopisne člane M.Martić, N.Mirković, M.Purković, U.Ružičić in M.Stajić. Od Hrvatov so imenovani cerkveni zgodovinar K.Balić, bizantolog A.Dabinović, agrarni politik E.Horvat, ustavni jurist V.Krišković, prof.mednarodnega prava Iappena, ki par Mestrovic in romanist Spalatin, hrvatski dopisni člani bodo pa imenovani naknadno, ko se zbero vsi potrebni podatki.

Vseh rednih članov ima akademija okoli 80, dopisnih pa okoli 20, a njih število se bo v doglednem času še nekoliko pomnožilo. Akademija velja že danes za najvišjo in najkompetentnejšo kulturno ustanovo vseh emigracij. Ima popolnoma nepolitični značaj in je njen glavni namen omogočati znanstvenikom nadaljnje znanstveno delo ter skrbeti predvsem za znanstveni naraščaj, ki bi po osvoboditvi zasedel vseučiliške stolice v njih domovini. Nas zelo veseli, da so dobili v tej veliki mednarodni organizaciji in najreprezentativnejši emigrantski ustanovi sploh tudi Slovenci jako častno mesto. -r-

TITO - MIHAJLOVIĆ

(naš dopisnik poroča)

Ponovno so komentarji k procesu generala Mihajlovića bili izrečeni v knjigi g.E.Juričića "Le proces Tito-Mihailovitch", izdani od "Societe d'Editions Francaises et Internationales" 1950 leta v Parizu.

G.Juričić nam v predgovoru izjavlja, da je njegov namen nakazati juridične metode na procesih take vrste v komunističnih državah, vendar je razumljivo, da je večina pomembnejših delov knjige posvečena naštevavanju dokazov, da gen.Mihajlović ni kolaboriral.

Uvodnik nam podaja na kratko, a izčrpno in realno, politični razvoj Jugoslavije od 1918-1941 leta.

Knjiga sama je razdeljena v tri dele: potek revolucije (1941-46), proces, posledice procesa. V prvem delu so dokaj natančno podani položaj v Jugoslaviji za časa vojne (v glavnem srbske pokrajine), politika obeh odporniških gibanj in mednarodni momenti, ki so dokončno spravili Tita na površje.

V drugem delu obravnava autor odmeve svetovne javnosti na vest, da je Mihajlović bil ujet. Zelo interesanten je pregled raznih odločujočih faktorjev na takih procesih, vloga, ki jo igra publika, členov sodnega zakona na osnovi katerih je obtožnica bila sestavljena. Podane so tudi vse točke obtožnice.

V tretjem delu so navedeni efekti na notranjo situacijo v Jugoslaviji, povzročeni po smrti gen.Mihajlovića, in zanimanje, ki ga je proces vzbudil v političnem življenju zapadnih držav.

Knjiga vsem onim, ki so med vojno imeli dokaj prilike čuti o borbi med obema giba-

njima, in onim, ki so se zanimali za proces, veliko novega ne more povedati. Tudi bi bilo napačno sklepati, da je knjiga napisana v znamenju apoteoze gen.Mihajlovića. Verjetno je pisca vodil zdrav čut relativne objektivnosti, saj je knjiga pisana v glavnem za francoske čitatelje, ki bodo preko nje nedvomno dobili zdrave osnove za presojo medvojne situacije v Jugoslaviji.

Političnih odkritij knjiga ne vsebuje prav nobenih. Čitatelj domač v zakulisnem politikanstvu jugoslovanske emigracije bo mogoče opazil, da o črnogorskem vojvodi Djurišiću ni bilo komentirano preveč povoljno, do čim je pisatelj skušal najti opravičila za obnašanje vojvode Djurišića. R.V.

VOLITVE V FRANCIJI

Francoske volitve pred tremi tedni so se zadovoljivo končale. V starem parlamentu so bili komunisti s sopotniki najmočnejša posamezna stranka. Njih najmočnejši nasprotniki, de Gaullov R.P.F., so zdaj dosegli med vsemi največje število sedežev. Zapleteni volilni zakon, katerega namen je bil pomagati zmernim strankam sredine, predvsem pa škodovati komunistom, je sicer mešal volilce, a se skazal koristnega. Število komunističnih glasov je sicer padlo, a veselje se zmanjša ob dejstvu, da je četrtnina volilcev še vedno glasovala za rdeče. Skrajnost drugega konca, degaullisti, so potegnili kakih 22% glasov. Sredino, ki jo predstavljajo stranke od socialistov do katoliškega ljudskega republikanskega gibanja, in ji je skupen le odpor do komunistov (in do desne skrajnosti na drugi strani), je vendarle podprla malo več kot polovica volilcev. V Franciji je tako za novo dobo zagotovljena demokratična parlamentarna vlada.

J A V N O M N E N J E

SRBI IN MACEDONIJA.- Gospod urednik! K poročilu Vašega pariškega korespondenta (KT št. 70.) in k prejšnjim poročilom o Macedoniji v Vašem listu nekaj podatkov:

Iz etnografskega stališča so Macedonci prehod med Srbi in Bolgari, mešanica, ki se danes razvija v narod. Ta problem ne more v stari okvir, kot bi to nekateri želeli. Macedonija ima v Jugoslaviji okoli 1,2 milijona prebivalcev. Koliko od teh je danes Macedonci, Srbov, Bolgarov, Turkov, Arnavtov, Grkov, Kucovlahov itd.?

V Bolgariji je še okoli 300.000 Pirinskih Macedoncev.

Grški Macedonci pa so problem zase: na kongresu Orjune leta 1925 v Beogradu je bila navzoča tudi delegacija 150 Macedoncev iz Grčije, Slovanov, ki so trdili, da je tedaj bilo v Grčiji še okoli 300.000 slovanskega življa. Bili pa so podvrženi hudi asimilaciji; v nedavni revoluciji so takorekoč vsi sodelovali s partizani in so stvarno iztrebljeni. Poleg tega je bilo po neuspeli grški vojni s Turki naseljeno v Macedonijo in Trakijo pol drugi milijon Grkov iz Male Azije. Postopek je bil nato podoben kot postopek Italijanov z našimi Primorci.

Zdaj v mejah, ki si jih za Macedonijo želi Vanče Mihailov, živi 3 in pol milijona ljudi. Mislím, da bo med njimi težko zbrati pol drugi milijon Macedoncev.

Po mojem mnenju je rešitev macedonskega vprašanja mogoča le v Jugoslaviji, zlasti, če se pridruži še Bolgarija. A.G.

Gospod urednik! Reševanje macedonskega "problema" ni stvar Srbov, marveč Macedoncev samih, kot so slovenski problemi vprašanje nas, ne pa Hrvatov. Rešitev macedonskega problema v srbskem okviru je pač srbsko stališče, medtem ko mislijo Macedonci verjetno drugače. Toda tudi vsi Srbi niso za to, da bi se nasilno uprli ustanovitvi svobodne macedonske države. Ako pa bi se, potem pa bo še verjetneje, da bo do macedonske države prišlo in to celo izven Jugoslavije, kot se je že enkrat zgodilo s Hrvati. Mislím, da morajo Slovenci zagovarjati pravico do samoodločitve vseh južno-slovanskih narodov, ker samo tako gledanje bo omogočilo zares zdravo in močno Jugoslavijo.

NAŠA REČ obsoja delovanje teroristov, s čemer se docela strinjam. Toda ne morem obsojati stališča Vanče Mihailova, da je bil režim Aleksandrove Jugoslavije za Macedonci enak Titovemu. V kulturno-političnem pogledu še slabši. Danes preganjajo Macedonci vsaj domači ljudje-komunisti, prej pa so jih gonili improbitanci iz cele Jugoslavije.

Dvomim pa, da bi imeli vsi ljudje okoli NAŠE REČI v Parizu tako reakcionarna in nesodobna mišljenja o bodočem urejevanju Jugoslavije.

K.M.

R A Z G L E D I : K D O J E K R I V ?

Imam vtis, da človek, ki je pisal ta članek v Razgledih št. 71., ni bil pri celi zadevi osebno udeležen, niti dovolj poučen, kakor je bilo.

Predvsem bi se rad pomudil pri njegovi izjavi, da "odgovorni" Britanci ne bodo pozabili, kako smo nanje pljuvali. Če je kdo pljuval - čeprav resnica ne bi smela biti smatrana kot pljuvanje - potem so to počeli Angleži napram samim sebi že dolgo časa in bi bilo prav, da bi tega v bodočnosti ne delali več. Laskanje Amerikancem gori ali doli, dejstvo je, da oni niso niti enega samega protikomunista izročili Titovcem, v kolikor ni bil vojni zločinec. Da bi pa Angleže samo zato, ker so Angleži, ne grajali za njihovo noro dejanje leta 1945, pa spet ne gre.

Nisem noben simpatizer slovenskih ali pa jugoslovanskih medvojnih "politikov". Toda ne zdi se mi prav, da bi jih pavšalno obtoževali, da so oni krivi, da so bili protikomunisti izročeni Titu. Po mojem mišljenju sta igrala usodno vlogo pri razvoju dogodkov dva momenta: aretacija slovenske protinacistične ilegale v Ljubljani poleti 1944 in brezglavost slovenskih vodilnih "politikov in strategov", ki so ušli iz Ljubljane z domobranci. Pokojni polkovnik Peterlin in tudi še živeči podpolkovnik Glušič bi vedela mnogo povedati o tem, na komu leži krivda, da so domobranci bili predstavljeni kot kolaboracionisti in zakaj že leta 1944 ni bilo v domovini ničesar ukrenjenega, da bi bila domobranci olajšana njihova bodoča usoda. O dogodkih v avstrijskih taboriščih leta 1945 pa je ugleden Slovenec napisal svoja opažanja in izjave drugih ter jih izdal v dokumentirani spomenici "VETRINJSKI ČRNI DNEVI". Ugotovil je, da so člani Slovenskega narodnega odbora bili med glavnimi krivci, da je prišlo tako daleč. Mnogo stvari pa je, ki so še nepoznane. Tako n.p.r. malo ljudi ve, da je eden najuglednejših ljudi iz kroga SNO v Avstriji prinesel s seboj 30.000 švicarskih frankov, ki jih pa ni namenil za reševanje domobrancev in drugih protikomunističnih nesrečnikov, ampak za svoj beg v Italijo.

Vse to pa ne more zmanjšati angleške krivde. Mislím, da ni točno, da je BBC že 1.1942 pozival ljudi, naj se pridružijo Titu. Če pa je pozival 1.1944, potem je to delal po direktivah angleške vlade, kajti vsak ve, da je BBC državna ustanova. Oni pa, ki so po radiu govorili, pa so ali pa niso delali po svoji volji. Če niso, bi bilo zanje boljše, da bi službo odpovedali. (Dr. Kuhar i. dr.)

Za bivšega kralja Petra nimam nobenih simpatij. Toda tudi on je podpisal sporazum s Titom na pritisk angleške vlade. Zakulisje še ni poznano, ko pa bo, bo pa tudi to pokazalo koliko krivde nosi kralj in angl. vlada.

Osebnostno ne verjamem, da bi bili višji angleški krogi odn. častniki neobveščeni o izročitvi protikomunistov. Vsak, ki pozna angleško vojaško upravo, ve, da gre do stvari, zlasti če so važne, skozi več uradov, od katerih je vsaj eden izredno dobro informiran o vsem. Ako pisec misli, da so bili vsi med feldmaršalom Alexandrom in "nižjimi" (med njimi so bili tudi majorji) britanskimi častniki neinformirani o predaji, se moti. Zelo me interesirajo podrobnosti o "drastičnih merah, ki so bile podvzete proti nekaterim nižjim britanskim komandantom". Jaz o njih nisem nikdar nič slišal. Feldmaršal Alexander pa je prispel šele, ko so bile predaje končane in so ostali samo civilisti in "skrivači".

Mislim, da bombardiranje Beograda ni vezati s predajo, ker je bilo bombardiranje - zahtevano od Tita iz političnih in ne vojaških razlogov - dejanje v času vojne, predaja pa se je izvršila po koncu vojne, ko je bilo časa dovolj, da bi se lahko malo počakalo in ugotovilo resnico.

Ni res, da so "te nesrečnike pobili Slovenci-partizani, ki niso bili vsi komunisti! Pobiti so bili na izrecno povelje bivšega notranjega ministra Maček Ivana "MATIJE", generala OZNE, danes podpredsednika slovenske vlade in ministra za gradnje - ki je radi tega kasneje bil poklican v Beograd in pošteno ozmerjan ter zmenjan s svojega položaja, ki ga je nato prevzel Kraigher Boris, sedanjí šef UDBE. Likvidacije pa so izvršile brigade KNOJ-a, ki so bile takrat v Sloveniji in sicer samo izbrani, specialni oddelki, se stavljeni skoro izključno iz članov partije. Znanih je še več podatkov, toda niso bistveni. Poznano je tudi, da so se nekateri komandanti KNOJ-a poskušali upreti umorom, češ, da neoboroženih ljudi ne bodo streljali in da so bili kasneje odpuščeni iz Jug. Armije. Dvomim, da bi bilo med morilci kaj takih, ki so prišli v partizane šele leta 1944. V vseh slučajih, ki jih poznam, so bili to stari partijci. Vsaj enemu od njih se je kasneje omračil um in je vse noči prerjovel v strahu, da ga mrlič vlečejo v jamo.

Če bi torej tako povzeli gornje podatke, bi lahko zaključili, da so glavni krivci predaje in umora 12.000 protikomunistov:

Komunistična partija Slovenije in slovenska Ozná z generalom Mačkom na čelu;

Angleška vlada oziroma posamezni angleški "nižji" častniki;

Člani slovenskega "narodnega odbora, ki so se takrat mudili v Avstriji in domobranski komandanti sami; ter

nesrečna kombinacija številá usodnih napak, ki so bile storjene od vseh prizadetih - Angležev, Slovencev, kralja, politikov in ki so kot morje spodjedli skalo slovenske protikomunistične borbe.

K.M., Trst.

===++++===

DRUGI KATYN

Madrid, poročilo našega posebnega dopisnika. - Madridski časopis "Arriba" je 2. junija t. l. objavil daljši članek posvečen 12.000 žrtvam v Vetrinju. Članek so spremljale štiri velike fotografije Slovenije (Ljubljana, Bohinjsko jezero, Bled in Špik). Članek je napisal J.L.Gomez Tello, ki se šteje za dobrega poznavalca naših krajev in dogodkov.

Sestavek je zanimiv zlasti z ozirom na dejstvo, da so Španci gledali simpatično na Tretji Rajh ter popreko na Angleže, čijih Gibraltar je Špancu "trn v peti". Članek tudi dela razliko med "starimi" in "novimi" protikomunisti - "starimi" pred in med vojno, "novimi" po vojni, odkar je Sovjetska zveza postala agresivna tudi proti svojim nekdanjim zaveznicam.

S tega stališča zajema Gomez Tello predajo 12.000 slovenskih protikomunistov Titu. Med drugim pravi: "Med odstavki tega novega trgovanja z ljudmi je zapisan s krvjo NOVI KATYN na jugo-slovanskem ozemlju in kot žrtve 12.000 Slovencev, delo rablja Tita, ki ga je izvršil s pomočjo Angležev. Tito, ki ga hočejo zapadne demokracije predstaviti kot antikomunista in mu pošiljajo na milijone dolarjev, je ubijalec Italijanov v Trstu za časa kapitulacije, krvnik Mons. Stepinca, bič milijonov Hrvatov, Slovencev in Dalmatincev. Tiranski škorenj in bajoneti njegovih vojakov ustvarjajo fizijonomijo režima, ki mrači lepo Slovenijo." - "Prav je spomniti na te dogodke sedaj, ko eni in drugi trdijo, da so pionirji antikomunizma in toliko bolj, ker bo prišla ura, ko bodo mali narodi, med njimi tudi mučeniška Slovenija, iz pregovorili in predstavili svetu tisoče ubitih, do tedaj v tihini in nepoznanjih Katynskih, da bodo sodili krvnike in hipokrite."

VIK IN KRIK OKROG TRSTA

Italijanski časopisi so zadnje dneve ponovno zagnali vik in krik, češ, da se zapadne velesile odmikajo od svoje deklaracije iz leta 1948, po kateri naj bi Trst ev. pripadel Italiji.

Vzrok temu kriku je bil slučaj pred tržaškim sodiščem, ko se je obtoženec-Italijan obrnil na kasacijsko sodišče v Rimu, da razveljavi odločbo tržaškega sodišča. Rimsko sodišče je res začelo proučevati slučaj, ko je dobilo sporočilo (zavezniškega) britanskega veleposlanika v Rimu, da se je Italija po mirovni pogodbi odrekla suverenosti nad Trstom, torej tudi jurisdikciji. Rimsko sodišče je zadevo moralo dati ad acta. Italijanski tisk je v tem seveda takoj videl nevarnost za svoje šovinistične cilje in obtožil novega zavezniškega upravnika v Trstu Sir Johna Wintertona za izpremembo zavezniške politike. Italijanski tisk pravi, da je bil prejšnji upravnik gen. Airey "inteligentni prijatelj Italije".

ANKETA KLICA TRIGLAVA (VII)

POLITIKA TITOVEGA REŽIMA

Odgovore na spodnja vprašanja so podali begunci, ki so nedavno pribežali iz Slovenije in Jugoslavije ter nekateri, ki se še vedno nahajajo doma, med temi trije člani komunistične partije. Odgovore so podali pismeno, tako, da nam je možno dobesedno navesti poedine odstavke, vkolikor se razlikujejo od večinskega mnenja. Vsa vprašanja so bila zastavljena, čim so begunci pribežali v svobodni svet, tako da ni moglo nanje vplivati razpoloženje emigracije. Odgovore podajamo brez lastnega komentarja. Uredništvo.

VPRAŠANJE: KAKO je narod sprejel politiko poslednjih let, ko je komunistični režim poskusil postaviti tržaško-goriški in koroški problem na stran za ceno boljšega sožitja med Jugoslavijo ter Italijo in Avstrijo?

ODGOVOR: "To je delovalo kot strela z jasnega. Takrat so tudi mnogi partijci debelo gledali."

"Narod je v tem videl še eno izdajstvo več, katero lahko napravijo samo komunisti, da si trenutno podaljšajo življenje."

"Slovenecem je jasno, da zahodne sile ne bodo nikoli pripravljene izročiti Jugoslaviji Koroške in Goriške, dokler bo v Jugoslaviji vladal komunistični režim. Ljudje vedo, da so bili tokrat komunisti krivi, da so nam bile zopet dodeljene krivične meje."

"Če ne bi bili komunisti na vladi, bi vse skupaj padlo v naše roke kot zrelo jabolko."

Prednjemu mišljenju dodajamo še naslednje: "V pogledu tržaško-goriškega in koroškega problema ni narod pokazal najmanjšega vznemirjenja. Ostal je hladen." - "Ljudstvo ne čuti problema priključitve Goriške, Tržaške in Koroške kot pereč problem, marveč celo zavida onim, ki niso bili deležni priključitve, ker ti ljudje boljše živijo v tujini kot oni v domovini. Zato je značilno, da se je prav zdaj, ko država toliko podpira združitve vseh Jugoslovanov, ljudstvo najmanj zavzema za to vprašanje. Nekdaj je to bila pekoča rana v srcih vseh Jugoslovanov, danes pa je vsak Jugoslovan v tujini deležen zavida nja. Socialno-politični problem je namreč prerastel nacionalnega..."

VPRAŠANJE: Kakšno je razpoloženje ljudi napram sporu Tito-Moskva? Ali je kje opaziti znake, da se je pojačala državna ali narodna zavest in odločnost braniti se pred ev. agresijo (morda samo satelitov), da si narod ječi pod komunizmom?

ODGOVOR: "Ljudje sedaj vedo, da jih tlači samo še eden. V slučaju napada na Jugoslavijo s strani satelitov ali pa celo Moskve, bi vsi branili državo, a to ne bi bilo dobro, ker bi latorike zopet odnesla komunistična partija."

Večina vprašanih se strinja, da bi bil odpor proti sovjetskim napadalcem brezupen, ako ne bi prišla pomoč z Zapada.

"Pred ev. agresijo se narod ne bi branil, ker računa v tem primeru na intervencijo Zapada." - "Ljudje bi se borili edino, če bi jim pomagali Združeni narodi." - "Ljudje so zavzeli stališče čakanja v upanju, da bo Tito moral zaprositi za pomoč na Zapadu, kamor so obrnjene narodeve oči."

"Tito je bil po sporu s Kominformo nekaj časa zelo popularen; predvsem pri zmernih demokratičnih elementih, ki pa so se kmalu ohladili, ko so videli, da to ne bo prineslo politične preorientacije v notranjem življenju. Imamo pa že tudi novo pojavo, v mladini, ki je v veliki večini protisovjetsko orientirana, istočasno pa po titovsko prevzgojena."

"Tito ne rabi preveč propagande, ker vsakdo prav rad verjame v vsako protirusko geslo. Ljudje so prepričani, da je Sovjetska zveza kriva vseh njihovih grenkot zadnjih let."

"V pričetku spora med Moskvo in Titom so si marsikateri obetali velike izpremembe. Ostalo pa je isto in se v notranji politiki ni prav nič izpremenilo. Slabše je v tem, da največje nasprotnike komunizma obsodijo zaradi inozemstva ali pa jih obdolže, da so pristaji Kominforme in jih potem lažje obsodijo. V slučaju napada na Jugoslavijo pa bi verjetno ljudje dobili orožje, ki ga danes nimajo in bi nastopila nova revolucija."

VPRAŠANJE: Ali je režimski pritisk proti opozicionalcem zadnje čase stvarno popustil? Kje je to čutiti?

ODGOVOR: "Če so lani pristaje opozicije zaradi "dolomrznitva in sabotaže" zapirali, jih letos mečejo iz služb, odvzemajo živilske karte in jih tako onemogočijo. Tudi če bi Tito zahteval, da se pritisk popusti, tega pravi komunisti sigurno ne bodo izvedli, a oni imajo državo v rokah."

"V časopisih se pojavlja več svobodne kritike." - "Popustitev pritiska se čuti na splošno v javnih debatah in kritikah proti režimu. Pri tem mislim na one debate in kritike, zaradi katerih bi človek še leta 1948 in 1949 sedel v zaporu." - "Pritisk je popustil na račun informirojevcev, ki se Titovcem zdijo trenutno nevarnejši."

"Na svobodo so bili izpuščeni ljudje poznani kot nasprotniki režima, kritika je do voljena v večji meri nego doslej in UDBA je manj stroga."

"Nesmiselno je misliti, da popuščanje pomeni podelitev nekakih svoboščin. O delu, legalnem delu, neke opozicije ni govora."

==

Anketo bomo zaključili v prineseni številki Klica Triglava.

SVOBODA V TITOVINI

"...krepitev in poglobljanje socialistične demokracije ne izključuje ampak predpostavlja tudi zakonito uporabljane nasilja proti kršiteljem socialističnih zakonov..."

(Djilas v "Borbi" 29.nov.1950.)

Na področju zvezne republike Slovenije se nahajajo sledeči zapori odn. koncentracijska taborišča za politične pripornike:

Ljubljana: Litostroj (okrog 1.000 ljudi), kaznilnica na sodniji, sv.Petra nasip, Bleiweissova cesta, zapori tajne policije v hiši bivše Banke Slavije, Šiška;

Na Igu, pod Šmarno goro, Ladevci blizu Rogatca, Cepičko jezero v Istri, Kočevje (okoli 20.000 pripornikov), Celje (s podzemskimi bunkerji), Strnišče pri Ptuj (tovarna aluminija), Škofljica pod Ljubljano, Veslesovo na Gorenjskem, Trbovlje (rudnik, okrog 5.000), Radovljica, Jesenice (jeklarne, okrog 2.000), po gozdovih Triglavskega pogorja, Karavank in Pohorja se nahaja na pri silnem delu okrog 60.000 ljudi.

Te podatke navaja 9.št. "Pregled"-a 15. junija t.l., ki ga izdaja Narodni odbor za Svobodno Evropo v Ameriki.

POPIS PREBIVALSTVA V VEL.BRITANIJI

8.aprila t.l. se je vršilo popisovanje prebivalstva v Angliji, Walesu, Škotski, Severni Irski, Isle of Man, Channell Islands in Irski republiki.

12.julija so objavili rezultat, ki pravi, da šteje Velika Britanija (Anglija, Wales in Škotska) 48,840.893 prebivalcev, kar pomeni prirastek 4,045.536 iz leta 1931.

London šteje 3,348.336 ljudi, Veliki London pa 8,346.137, kar predstavlja eno petino celokupnega prebivalstva Anglije in Walesa.

Po statističnih računih je razmerje med moškimi in ženami 1000: 1.081. V Angliji in Walesu je 1,696.550 žena več kot moških.

SOCIALNI SKLAD 29.OKTOBRA POROČA

V juniju je bilo odposlanih 5 pošiljk v vrednosti £ 12.3.11d. V paketih je bilo blago, ženske obleke in perilo, nogavice in zdravila.

Za Sklad je daroval g.Mihael Peršin iz Sibson Hostela, Mansford, 8/- in g.Arčan Fr. iz Rotherthama, Yorks., 7/-. Iskrena hvala!

Sklad je prejel tudi vrsto zahvalnih pisem, od katerih navajamo dva:

Ried, 15.6.51.- "Vaš cenjeni paket sem včeraj sprejel ter se vam za poslano mnogo krat zahvaljujem, saj Vi si ne morete pred

staviti, kako sem bil srečen, ko sem paket odprl, Bil pa je tudi skrajni čas, kajti nisem imel več kaj obleči. Moje stare cunje grejo tako narazen, da se tudi zašiti več ne dajo. Po zimi je še nekako šlo, ker sem mogel s plaščem pokriti svojo revščino, sedaj pa je to nemogoče... Počutil sem se norovorojen... Kaj ko je človek sam ter zdrav, bi si znal se pomagati, tako sem pa vsled bolezni prepuščen na milost in nemilost..."

Jak Leander.

"Stokrat sem obleko obrnila, gledala, primerjala in sem bila zares vesela. Velik "boglonaž"! Naj vam in vsem onim, ki so iz svojega darovali v "Skład" Bog stotero povrne. Kar mi se mi je storilo, ko sem prvič v vsem begunstvu dobila dar iz tujine. In to od revežev, od beguncev, ki najbolj razumejo položaj begunca-bolnika..."

Begunka iz I.R.O.Campa v Ried-Inn., Avstrija.

Prispevke in darove v obleki sprejema uprava Klica Triglava in upravnica Socialnega Sklada gđ.Vida Zabavnik, 29 Tunis Road, London, W.12.- Priskočite na pomoč!

OBČNI ZBOR SLOVENSKEGA DRUŠTVA

Občni zbor Slovenskega društva v Veliki Britaniji se bo vršil na Bank Holiday 5.avgusta ob 10.uri dopoldne v Londonu. Vršile se bodo volitve novega odbora in društvenega sveta. Kdor želi prenočiti v Londonu naj se takoj prijavi na Slovensko društvo, 222, Walm Lane, London N.7.2.- Prirejen bo tudi skupen obisk Britanskega Festivala in drugih razstav.

SKUPŠČINA SLOVENSKE PRAVDE

Bilten "Slovenske Pravde" objavlja v 47.št. vest Predsedstva Izvršnega odbora Slovenske Pravde, da se bo 2.redna glavna skupščina SP vršila oktobra meseca v Angliji.

KLIC TRIGLAVA izhaja vsakega prvega in tretjega ponedeljka v mesecu. Letna naročnina znaša 24/- odn. 6/- za četrt leta. Za inozemstvo velja odgovarjajoča vsota s posebnim doplačilom za letalsko dostavo. Vse informacije nudi uprava Klica Triglava, 53, Bucks Hill, Chapel End, Nr.Nuneaton, Warwick, England. Dostavljamo v vse dosegljive države na svetu.

ŠIRITE KLIC TRIGLAVA!

PORAVNAJTE NAROČNINO, ako ste v zaostanku, OBNOVITE jo, ako vam je potekla!